

KLASİK FARS ŞİİRİNDE HZ. NUH

Yasemin YAYLALI*

Öz: Hz. Nuh, Fars edebiyatında özellikle Klasik şiirde sıkça kullanılan mazmunlardan biri olmuştur. Hz. Nuh, İdris'ten sonra kırk ya da elli yaşında peygamber olmuştur. Kuran'da bildirildiği üzere dokuz yüz elli yıl yaşamıştır. Hz. Nuh kendi zamanında kavmine azap gönderilen ilk peygamberdir. O, asırlarca kavmini doğru yola çağırması; ancak onlar Hz. Nuh'un çağrısına kulak asmamışlardır. Bunlar arasında eşi Vâhile ve oğlu Kenan da vardır. Hz. Nuh, Allah'ın emriyle bir gemi yapmış; içine her canlıdan bir çifti ve kendisine inananları yerleştirmiştir. Tufan başladığında inanmayanlar helak olmuştur. Klasik Fars şiirinde şairler tarafından gerek Hz. Nuh'un gemisine, dokuz yüz elli yıl süren ömrüne, ona inanmayan karısı Vâhile ile oğlu Kenan'a ve Nuh Tufanına telmihler yapılarak; gerekse Kur'an'da Hz. Nuh kıssasının anlatıldığı ayetlerden iktibasta bulunularak sıkça yer verilmiştir. Nuh'un gemisi, Fars şiirinde genellikle huzura erme, kurtuluş ve sığınak simgesi olmuştur. Yaklaşık dokuz yüz elli yıl ömrüyle en uzun süre yaşayan Hz. Nuh'un ömrü de omr-i Nuh (Nuh ömrü) terimiyle Fars şiirinde çok uzun yaşamın simgesi olarak şairlerce kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nuh, gemi, şiir.

---

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü (yasemin_yaylali@hotmail.com).

H.H. NOAH IN CLASSICAL PERSIAN POETRY

Abstract: H.h. Noah Excellency is one of the significations used commonly in Persian Literature, especially in Classical Persian Poetry. After Idris (Enoch), H.h. Noah Excellency became prophet at nearly 40 or 50 years old. Reported in the Quran he lived for nearly 950 years. H.h. Noah excellency is the first prophet sent for as a torment for his eponym for the first time. Throughout the ages, he called his eponym for the right way. But, they always neglected his callings. Among those who did not obey H.h. Noah's callings, was his wife, Vahile and his son, Kenan. Upon the order of God, H.h. Noah built a ship, and when shipbuilding was ended, he settled a couple of every living animals and people who they obeyed to him on his ship's board. When the flood started, those who do not believe in H.h. Noah were exhausted. In classical Persian Poetry, references were attributed to both H.h. Noah's ship, and his life which lasted for 950 years and his faithless wife, Vahile, along with his son Kenan and H.h. Noah Flood. In addition, the verses where the tale of H.h. Noah Excellency is told in Quran were placed by Persian writers. H.h. Noah's ship generally became the sign of shelter of peace and liberation. With his 950year-life, Prophet H.h. Noah was accepted as the person with the longest life. In Persian Poetry, the term of omr-i Noah was used commonly as the sign of long life by Persian writers.

Keywords: Noah, ship, poetry.

Giriş

İdris'ten sonra peygamber olan Lemek oğlu Nûh¹, Kuran'da ve hadislerde çokça yer verilen ülü'l-azm diye adlandırılan beş peygamberden -Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed- biridir.² Tufan sebebiyle Hz. Âdem'den sonra insanlığın "ikinci babası" kabul edilmiştir.³ Soy kütüğü İslamî kaynaklarda ve Tevrat'ta Nûh b. Lemek b. Metuşelah b. Ahnuh (Uhnuh) b. Yarid b. Mehlâil b. Kaynan b. Enuş b. Şis b. Âdem olarak geçmektedir.⁴

¹ 'Alî Ekber Dihhudâ, *Lugatnâme*, Tahran 1337 hş., C. XLVIII, s. 848.

² Muhammed Ca'fer Yâhakkî, *Ferheng-i Esâtîr ve Dâstân-i Vârehâ der Edebiyyât-i Fârsî*, Tahran 1386 hş., s.827.

³ Abdullah Aydemir, *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*, Ankara 1992, s. 47.

⁴ M. AsımKöksal, *Peygamberler Tarihi*, İstanbul 2005, C. I, s. 87.

Hız. Nuh'un adı İbranicede Nôah, Yunancada ise Nôe şeklindedir.⁵ Hız. Nuh Allah'a şirk koşan kavmini tevhit inancına davet için gönderilmiştir:⁶ Asırlarca bu görevi yerine getirmek için sabırla kavmini Allah'a iman etmeye çağırılmış; ancak kavmi ona inanmamış; hatta kötü davranmış ve Hız. Nuh'u yalanlamıştır.⁷

Kavminin yaptıkları karşısında çaresiz kalan Hız. Nuh bu müşrik kavmi helak etmesi için Allah'a dua etmiş; Allah, ona bir gemi yapmasını ve içine her hayvandan ikişer çifti ve inananları bindirmesini; tufan çıktığında müşriklerin boğulacağını vahy etmiştir. Hız. Nuh da kendisine inananlarla gemiyi yapmaya başlamıştır.⁸ Gemi yapımı bitince kendisine inananlarla birlikte gemiye binmiş; ancak oğlu Kenan ve eşi Vâhile ona inanmamış ve gemiye binmemişlerdir.⁹ Allah'ın emri üzerine gökten yağmurlar yağdığında, yerden ise bir koca karı tandırından sular coştığında Hız. Nuh ile birlikte gemiye binenler dışındakiler boğularak helak olmuşlardır. Tufan sona erdiğinde gemi Allah'ın emriyle Cûdî dağına üzerine oturtulmuştur.¹⁰

Hız. Nuh, tufanın sona erdiğini anlamak için ilkin bir kargayı görevlendirmiş; ancak o görevini yerine getirmeyince, güvercini göndermiştir. Güvercin gagasında bir zeytin dalıyla geri dönünce, Hız. Nuh tufanın sona erdiğini anlamıştır.¹¹ Hız. Nuh ve beraberindekiler gemiden inmişlerdir. Hız. Nuh ve ona inananların gemiden indiği aşure günü herkes oruç tutup Allah'a şükretmiştir. Hız. Nuh gemiden indiği yere bir mescit inşa etmiştir. Tufandan sonra insanlar Tevrat'ta da geçtiği gibi¹² Hız. Nuh'un Ham, Sam ve Yafes (Yafet) adlı oğullarından türemişlerdir.¹³

Yukarıda genel hatlarıyla ortaya konan Hız. Nuh'un hayatı, tufan hadisesi ve bu olayı hazırlayan sebepler, meydana geliş şekli ve sonuçları bazı farklılıklarla Kur'an'da ve Tevrat'ta ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Bu çalışmada yer yer iki kutsal kitaptan örnekler verilerek Hız. Nuh ile gemi ve tufan gibi onunla ilgili mazzunların Klasik Fars şiirinde ele alınış biçimleri ve bunlara yüklenen anlamalar ele alınacaktır. Çalışma esnasında Klasik Fars şairlerinin büyük kısmının şiirleri

⁵ Ömer Faruk Harman, , "Nûh", **DİA**, İstanbul 2007, C. XXXIII, s. 224.

⁶ Bahattin Dartma, **Nuh Tufanı**, İstanbul 2005, s. 16.

⁷ Harman, **a.g.m.**, C. XXXIII, s. 226.

⁸ Nimet Yıldırım, **Fars Mitolojisi Sözlüğü**, İstanbul 2008, s. 554.

⁹ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul 2000, s. 317.

¹⁰ Dartma, **a.g.e.**, s. 52, 53.

¹¹ Aydemir, **a.g.e.**, s. 47.

¹² "Gemiden çıkan Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham Kenan'ın babasıydı. Nuh'un üç oğlu bunlardı. Yeryüzüne yayılan bütün insanlar onlardan üredî." (Tevrat, Tekvin 9/18-19).

¹³ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 556.

incelenmiş olmakla birlikte Hz. Nuh ve onunla ilgili mazmunların çokluğu göz önünde bulundurulduğunda bunların hepsine ve bu konunun geçtiği tüm şiiirlere yer vermek mümkün olmayacağından belli başlı şairler ve bunların da seçilen şiir örneklerine yer verilmiştir.

Klasik Fars şairlerinin Hz. Nuh ve onunla alakalı mazmunlara yer verdikleri şiirler incelendiğinde Klasik Fars şiirinde Hz. Nuh ve onunla alakalı mazmunların kullanılış şekli üzerinde şöyle bir sınıflandırma yapılabilir:

1- Hz. Nuh'la ilgili kullanımlar:

A. Hz. Nuh'un şahsına ait özellikler: Hz. İdris'ten sonra peygamber olarak gelişi, Hz. Nuh'un ömrü, insanları gece gündüz açık ve gizli olarak doğru yola davet edişi, Hz. Nuh'un sabrı, Hz. Nuh'un duası, marangozluğu.

B. Hz. Nuh'un ailesiyle ilgili kullanımlar: Hz. Nuh'un babası Lemek, Hz. Nuh'un münkir eşi Vâhile, Hz. Nuh'un Sam ve Ham adlı oğulları, Hz. Nuh'un oğlu Sam'a öğüdü, Hz. Nuh'un oğlu Ham'a bedduası, Hz. Nuh'un münkir oğlu Kenan.

C. Hz. Nuh'un kavmiyle ilgili kullanımlar: Kavmin şirk koşması ve bunun neticesinde helak oluşu.

2. Gemiyle ilgili kullanımlar: Nuh'un gemisi ve bu gemiye yüklenen anlamlar, Hz. Nuh'un gemiyi yapması, gemiye Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın na'şlarının konması, şeytanın gemiye binışı, geminin Cûdî dağına oturması.

3. Tufan ile ilgili kullanımlar: Nuh tufanı, tufanın Cuma günü meydana gelmesi, tufanın bir koca karı tandırından başlaması, tufandan sadece Hz. Nuh'a inanan ve onunla beraber gemiye binenlerin emniyette oluşu, Hz. Nuh'un tufanın bitip bitmediğini anlamak için güvercini görevlendirmesi.

Hz. Nuh'un şahsına ait özellikler:

1. Hz. İdris'ten sonra peygamber olarak gelişi:

Hz. İdris göğe çekildikten sonra insanlar putlara tapmaya başlamışlar¹⁴; bunun üzerine Allah tarafından insanları imana davet üzere Hz. Nuh gönderilmiştir.¹⁵ Klasik Fars şiirinde bu olaya telmih yoluyla değinilmiştir:

چو شد تدریس ادریس آسمانی به «نوح» افتاد دین را پاسبانی

*İdris'in tebliği (bitip) göğe ağıdırılınca, Nuh'a düştü dini korumak.*¹⁶

2. Hz. Nuh'un ömrü:

Hz. Nuh, Kur'an'da¹⁷ ve Tevrat'ta¹⁸ da bildirildiği üzere yaklaşık dokuz yüz elli yıl yaşamıştır.¹⁹

Hz. Nuh'un dokuz yüz elli yıl süren ömrüne birçok telmih yapılmıştır:

اندرین خاک نهصد و پنجاه نوح را گرچه عمر داد اله

*Allah, Nuh'a bu yeryüzünde her ne kadar dokuz yüz elli yıl ömür verse de.*²⁰

نوح نهصد سال در راه سوی بود هر روزیش تذکیر نوی

*Nuh dokuz yüz yıl boyunca doğru yoldaydı; her gün yeni bir öğüt verirdi.*²¹

En uzun süre yaşayan kişi kabul edilen Hz. Nuh'un ömrü Fars edebiyatında uzun yaşamın simgesi olarak omr-i Nuh (Nuh ömrü) teriminin kullanılmasına sebep olmuştur.²² Bu terim hemen hemen bütün şairlerce kullanılmıştır:

¹⁴ Pala, a.g.e., s. 317.

¹⁵ Köksal, a.g.e., C. I, s. 87.

¹⁶ Câmî, Nürüddin 'Abdurrahmân b. Ahmed, *Mesnevî-yi Heft Evreng*, tsh. Murtazâ Muderris-i Gilânî, Tahran 1386 hş., s. 598.

¹⁷ *Andolsun, biz, Nuh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik. O da dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Neticede onlar zulümlerini sürdürürlerken tufan kendilerini yakalayiverdi.* (Kur'an-ı Kerim, Ankebût, 29/14).

¹⁸ "Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı. Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıkdan sonra öldü." (Tevrat, Tekvîn, 9/28-29).

¹⁹ Yâhakkî, a.g.e., s.827.

²⁰ Senâî-yi Gaznevi, *Hadîkatu'l-hakîkâ ve Şerî'atu't-Tarîka*, tsh. Muhammed Takî Muderris-i Razevî, Tahran 1387 hş., s. 740.

²¹ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, tsh. R. A. Nicholsun, Tahran 1381 hş., C. VI, s. 296.

²² Sîrûs-i Şemîsâ, *Ferheng-i Telmîhât*, Tahran 1386 hş., s.660.

بیا ساقی آن کیمیای فتوح   که با گنج قارون دهد عمر نوح

*Gel ey saki, o fetih kimyası ki Karun hazinesiyle Nuh'un ömrünü verir*²³

هین که طوفان غم جهان بگرفت   می همزاد عمر نوح بیار

*Haydi, gam tufanı dünyayı kapladığında, Nuh'un ömrüyle yaşıt olan şarabı getir!*²⁴

در عنا تا کی توان بودن به امید بهی   هر کسی راصلبری ایوب و عمر نوح نیست

*Üzüntü içinde nasıl sıhhat ümit edilebilir ki? Herkeste Eyüp sabrı ve Nuh ömrü yoktur.*²⁵

عمرت چو عمر نوح پیمبر دراز باد   همچون جمت به ملک همه عز و ناز باد

*Senin ömrün Nuh peygamberin ömrü gibi uzun olsun, sen de tüm mülkünde Cem gibi güçlü ve güzel ol.*²⁶

باد بگردار عمر نوح ترا عمر   باد حسام تو بر عدوی تو طوفان

*Senin ömrün Nuh'un ömrü gibi olsun, senin kılıcın düşmanlarına tufan gibi olsun.*²⁷

اگر تو عمر نوح و صبر ایوب   بدست آری نگردد کار تو خوب

*Sen Nuh'un ömrünü ve Eyüp'ün sabrını da elde etsen, yine de senin işin iyi olmaz.*²⁸

عمر تو عمر نوح باد ولی   دولتت دولت محمد باد

*Senin ömrün Nuh'un ömrü gibi olsun; senin devletin ise Muhammed'in devleti gibi olsun!*²⁹

²³ Hâfiz-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfiz-ı Şîrâzî*, tsh. Seyyid 'Alî-yi Muhammed, Tahran 1372 hş., s. 660.

²⁴ Enverî, *Dîvân-ı Enverî*, nşr. Sa'îd-i Nefîsî, Tahran 1337 hş., s.537.

²⁵ Senâi-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâi-yi Gaznevî*, tsh. Pervîz-i Bâbâyî, Tahran 1375 hş., s. 608.

²⁶ Menûçihri-yi Dâmgânî, *Dîvân-ı Menûçihri-yi Dâmgânî*, tsh. Muhammed-i Debîrsiyâkî, Tahran 1375 hş., s. 186.

²⁷ Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân, *Dîvân-ı Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân*, tsh. Muhammed Veliyyü'l-hak-ı Ensârî, Tahran 1339 hş., s. 451.

²⁸ Attâr-i Nişâbüri, *İlahînâme*, tsh. Muhammed Rızâ Şeff'î-yi Kedkenî, Tahran 1387 hş., s.148.

²⁹ Hâkânî-yi Şîrvânî, *Dîvân-ı Hâkânî-yi Şîrâzî*, nşr. Mîr Celâluddîn-i Kezzâzî, Tahran 1375 hş., C. II, 1136.

غرقة شو در نیستی گر عمر نوح ت آرزوست غوطه خور در موج خوناب و ز طوفان درگزر

*Eğer arzun Nuh'un ömrüysen, yokluğa gark ol; kanlı gözyaşı dalgasına dal ve tufandan vazgeç!*³⁰

3. İnsanları gece gündüz açık ve gizli olarak doğru yola davet edişi:

Hız. Nuh, Kur'an'da anlatıldığı üzere³¹ kavmini dokuz yüz elli yıl boyunca açıktan ve gizli olarak Allah'a imana davet etmiştir. Ancak tüm uğraşlarına rağmen kavmi iman etmemiş; hatta küfürlerini arttırmışlardır.³²

Kur'an'da anlatılan bu olaya şairler şiirlerinde yer vermişlerdir:

اندرین خاک نهصد و پنجاه	نوح را گرچه عمر داد اله
کافران را به هر زمان و اوان	کرد دعوت به آشکار و نهان
هیچ کس قول او نداشت فتوح	خلق نشنید هیچ دعوت نوح

Allah, Nuh'a bu yeryüzünde her ne kadar dokuz yüz elli yıl ömür verse de, Açık ve gizli olarak kâfirleri davet etti her zaman ve her an

*Halk Nuh'un davetini hiç dinlemedi, hiç kimse onun sözüyle aydınlanmadı.*³³

دم به دم انکار قومش می فزود	نوح نهصد سال دعوت می نمود
-----------------------------	---------------------------

*Nuh, dokuz yıl elli yıl davet etti de kavminin inkârı her an arttı.*³⁴

4. Hz. Nuh'un sabrı:

Hız. Nuh, Kur'an'da ifade edildiği gibi³⁵ putlara tapan kavmini tevhit yoluna çağırarak için çok uğraşmış ve sabır göstermiştir. Her seferinde yüz çevirmele-

³⁰ Hâcû-yi Kirmânî, *Dîvân-ı Kâmil-i Hâcû-yi Kirmânî*, nşr. Sa'îd-i Kâne'î, Tahran 1374 hş., s.663.

³¹ "Nuh, şöyle dedi: "Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim. Fakat benim davetim ancak onların kaçışını artırdı. Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler; inanmamakta direndiler ve büyük bir kibir gösterdiler. Sonra ben onları açık açık davet ettim. Sonra, onlarla hem açıktan açığa, hem de gizli gizli konuştum." (Kur'an-ı Kerim, Nuh, 71/5-9)

³² Köksal, a.g.e., I, 92-93.

³³ Senâî-yi Gaznevî, *Hadîkatu'l-hakîkâ ve Şerî'atu't-Tarîka*, s. 740-741.

³⁴ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 4.

³⁵ "Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanlamıştı. Onlar kulumuzu yalanlayıp "Bu bir delidir" dediler ve kulumuz (tebliğ görevinden) alkonuldu." (Kur'an-ı Kerim, Kamer, 54/9).

rine hatta ona kötü davranmalarına rağmen sabrı sayesinde bunlara aldırış etmemiştir.³⁶

Müşrik kavminin kendisine yaptığı zulümler karşısında üstün sabır gösteren Hz. Nuh, Fars şiirinde “sabrı” ile de tanınmıştır.³⁷ Nuh’un sabrı sıkça kullanılan mazmunlardandır:

جور کفر نوحیان و صبر نوح   نوح را شد صیقل مرآت روح

*Nuh kavminin küfrünün cezası ve Nuh’un sabrı, Nuh’un ruh aynasına cila oldu.*³⁸

گرت چون نوح نبی صبر هست در غم طوفان   بلا بگردد و کام هزار ساله بر آید

*Eğer tufan gamında Nuh peygamber gibi sabredersen, bela son bulur ve bin yıllık murat elde edilir.*³⁹

جو یابد از صفات بد نجاتی   شود چون نوح از آن صاحب ثباتی

*Kötü sıfatlardan kurtulunca, onunla Nuh gibi sebat sahibi olur.*⁴⁰

5. Hz. Nuh’un duası:

Kur’an’da da anlatıldığı üzere⁴¹ kavmini sabırla dokuz yüz elli yıl Allah yoluna çağıran Hz. Nuh, tüm çabalarının boşa çıkması ve üstüne üstlük kavminin ona karşı saldırganca tutumları neticesinde daha fazla dayanamamış ve kavminin helak olması için Allah’a dua etmiştir. Allah’tan bu inkârcı kavimden hiç kimseyi sağ bırakmamasını istemiştir.⁴²

Bu olayın anlatıldığı ayetlere gerek telmih yapılarak gerekse iktibasta bulunularak fazlaca yer verilmiştir:

ور بود زحمتی ز ناجنسی   به نیازی دعای نوح کنیم

³⁶ Köksal, a.g.e., C. I, s. 92.

³⁷ Şemîsâ, a.g.e., s.663.

³⁸ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma’nevî*, C. VI, s. 232.

³⁹ Hâfız-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî*, tsh. Seyyid ‘Alî-yi Muhammed, s. 369.

⁴⁰ Mahmûd-i Şebisterî, *Gulşen-i Râz*, tsh. Samed Muvahhid, Tahrân 1386 hş., s. 97.

⁴¹ “O da Rabbine, “Ey Rabbim! Ben yenilgiye uğradım, yardım et” diye dua etti.” (Kur’an-ı Kerim, Kamer, 54/10); Nûh, şöyle dedi: “Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma!” (Kur’an-ı Kerim, Nuh, 71/26).

⁴² Harman, a.g.m., C. XXXIII, s. 226.

*Soysuzluktan eğer bir sıkıntı olursa, yakararak Nuh duasını okuyalım.*⁴³

صورتش ابتدای قوت روح   سیرتش انتهای سوره نوح

*Onun sureti ruhun gücünün başlangıcı, onun huyu Nuh suresinin sonu.*⁴⁴

نوح پیغمبری که بر اعدا   قهرت اعجاز لاتذر دارد

*Sen düşmanlara Nuh peygamber gibisin, senin kahrın (Nuh peygamberin) “Lâ tezer (sağ bırakma)” mucizesine sahiptir.*⁴⁵

لاتذر گفت قوم را یکسر   زانکه کردند زو به جمله حذر

*“Lâ tezer (sağ bırakma)” kavimden hiç kimseyi dedi; çünkü hepsi ondan kaçındılar.*⁴⁶

چو لا تعاف من الکافرین دیارا   دعای نوح نبیست و او مجاب دعاست

*“Lâ te’âf minel kâfirîne deyyârâ (Yeryüzünde bir tek kâfir bile bırakma)”,- Nuh peygamberin duasıdır ve o kabul olmuş bir duadır.*⁴⁷

از لوم قوم تا نشود خسته روح نوح   کی مستجاب گردد نفرین لاتذر

*Kavmin kınamasından Nuh’un ruhu usanmadıkça, nasıl kabul olur “Lâ tezer (sağ bırakma!) bedduası!*⁴⁸

6. Hz. Nuh’un marangozluğu:

Hz. Nuh, Allah’ın emri üzerine gemi inşa etmiştir. Bu nedenle marangoz olarak tanınmıştır.⁴⁹ Bu olay ayrıntılı olarak Kur’an’da⁵⁰ ve Tevrat’ta anlatılmaktadır.⁵¹ Şiirde Hz. Nuh’un marangozluğuna azda olsa değinilmiştir:

⁴³ Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s.434.

⁴⁴ Senâî-yi Gaznevî, *Hadîkatu’l-hakîkâ ve Şerî’atu’t-Tarîka*, s. 608.

⁴⁵ Enverî, *a.g.e.*, s. 86.

⁴⁶ Senâî-yi Gaznevî, *Hadîkatu’l-hakîkâ ve Şerî’atu’t-Tarîka*, s. 740-741.

⁴⁷ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Külliyât-ı Şems-i Tebrîzî*, tsh. Nizâmuddîn-i Nûrî, Tahran 1388 hş., C. I, s. 178.

⁴⁸ Kâ’ânî-yi Şîrâzî, *Dîvân-ı Hakîm Kâ’ânî-yi Şîrâzî*, tsh. Emîr Sâni’î “Hânsârî”, Tahran 1380 hş., s. 228.

⁴⁹ Şemîsâ, *a.g.e.*, s.662.

⁵⁰ “Bunun üzerine Nuh’a, “Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre o gemiyi yap” diye vahyettik. Bizim emrimiz gelip de tandır kaynamaya başlayınca, (sular coşup taşıdığına Nuh’a) dedik ki: “Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri aleyhinde daha önce hüküm verilmiş olanlardan başka aileni gemiye al ve zulmeden kimseler hakkında bana hiç yalvarma! Şüphesiz onlar suda boğulacaklardır.” (Kur’an-ı Kerim, Mûminûn 23/27), “Nuh’a vahyolundu ki: “Kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başka, artık hiç kimse iman etmeyecek. O hâlde, onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülmeye. Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.” (Kur’an-ı Kerim, Hûd 11/36-37).

⁵¹ “Tanrı Nuh’a, “İnsanlığa son vereceğim” dedi, “Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğim. Kendine gofer ağacından bir gemi yap. İçini dışını zifile, içeriye kamaralar yap.

صد هزاران جسم خالی شد ز روح   تا درین حضرت دروگر گشت نوح

*Yüz binlerce beden ruhsuz kaldı da sonunda Hz. Nuh bu dergâhta marangoz oldu.*⁵²

بدان حظیره که بود ابن آزرش طیان   بدان سفینه که شد نوح مرسلش نجار

*O hazirenin (Kâbe'nin) Azer oğlu (İbrahim) sıvacısıydı, o geminin Nuh peygamber marangozu oldu.*⁵³

B- Hz. Nuh'un ailesiyle ilgili kullanımlar:

1. Hz. Nuh'un babası Lemek:

Tevrat'ta da nakledildiği üzere⁵⁴ Hz. Nuh'un babasının ismi Lemek'tir.⁵⁵ Şairler yer yer Hz. Nuh'un babasının ismine de değinmişlerdir:

باد امرش چو امر روح ملک   باد عمرش چو عمر نوح و لمک

*Onun emri, (vahiy) meleği Ruh'un emri gibi olsun, onun ömrü Lemek oğlu Nuh'un ömrü gibi olsun.*⁵⁶

2. Hz. Nuh'un münkir eşi Vâhile:

Hz. Nuh'un eşinin ismi Vâhile idi. Vâhile, Hz. Nuh'a inanmayanlardandı. Vâhile, sürekli Hz. Nuh'un tavaasına taş atmış yani onun insanları davetini ve vaazlarını sabote etmiştir.⁵⁷ Tufan başladığında Hz. Nuh'a inanmayarak gemiye binmemiş ve boğulmuştur⁵⁸. Kur'an'da Hz. Nuh'un karısının münkirlerden ol-

Gemiye şöyle yapacaksın: Uzunluğu üç yüz, genişliği elli, yüksekliği otuz arşın olacak. Pencere de yap, boyu yukarıya doğru bir arşını bulsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap. Sağ kalabilmeleri için her canlı türünden bir erkek, bir dişi olmak üzere birer çifti gemiye al. Çeşit çeşit kuşlar; hayvanlar; sürüngenler sağ kalmak için çiftler çiftler sana gelecekler. Yanına hem kendin, hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ilerde yemek üzere depola." (Tevrat, Tekvin 6/13-21); "RAB Nuh'a, "Bütün ailenle birlikte gemiye bin" dedi, "Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum. Yeryüzünde soyları tükenmesin diye, yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirlili sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al." (Tevrat, Tekvin 7/1-3).

⁵² Attâr-i Nişâbüri, *Mantıku't-tayr*, tsh. Muhammed Rızâ Şeffî-yi Kedkenî, Tahran 1388 hş., s. 397.

⁵³ Şemîsâ, a.g.e., s.649.

⁵⁴ "Lemek 182 yaşındayken bir oğlu oldu. "RAB'bin lanetlediği bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak" diyerek çocuğa Nuh adını verdi." (Tevrat, Tekvin, 5/28-29).

⁵⁵ Yâhakkî, a.g.e., s.724.

⁵⁶ Senâi-yi Gaznevi, *Hadîkatu'l-hakîkâ ve Şerî'atu't-Tarîka*, s. 610.

⁵⁷ Şemîsâ, a.g.e., s.663.

⁵⁸ Ekrem Sarıncıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Isparta 2011, s. 53.

duğu anlatılmakta⁵⁹; Tevrat'ta ise Hz. Nuh'a inanarak gemiye bindiği ifade edilmektedir.⁶⁰

Şiirlerde Hz. Nuh'un karısı Vâhile'nin ismine ve onun münkir oluşuna dikkat çekilmiştir:

واھله بر تابه سنگ انداختی	نوح چون بر تابه بریان ساختی
آب صاف و عطر او تیره شدی	مکر زن بر کار او چیره شدی
که نگه دارید دین زین گمرهان	قوم را پیغام کردی از نهان

Nuh tavada kebab yaparken, Vâhile tavaya taş atıyordu.

Karısının hilesi onun işine üstün gelir, onun tertemiz öğüt suyu bulanırdı.

Halka, "Dinimizi bu sapıklardan koruyun" diye gizlice mesaj gönderirdi.⁶¹

چون عیال کافر اندر عقد نوح	چون تو ننگی جفت آن مقبول روح
----------------------------	------------------------------

Senin gibi ayıplı kişi, Nuh'un nikâhı altındaki kâfir kadın gibi o makbul ruha eş olmuş.⁶²

معصوم کی شونند ز توفان لفظ من	کز نوح عصمت الا فرزند و زن نیند
-------------------------------	---------------------------------

Evladı ve karısı iffetli olmayan ismet sıfatlı Nuh'tan başkası benim lafzımın tufanından nasıl masum olur?⁶³

3. Hz. Nuh'un Sam ve Ham adlı oğulları:

Hz. Nuh'un Ham, Sam, Yafes ve Kenan adlarında dört oğlu vardı. Ham, Sam ve Yafes, babalarının çağrısına uymuş; ancak Kenan müşriklerden olmuştur.⁶⁴ Tevrat'ta bir yerde Ham, Sam ve Yafet (Yafes), Hz. Nuh'un oğulları, Kenan'ın ise torunu (Ham'ın oğlu)⁶⁵; bir yer de ise Ham ve Sam ve Kenan oğulları⁶⁶ şeklinde geçmektedirler.⁶⁷

⁵⁹ "Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, "Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!" denildi." (Kur'an-ı Kerim, Tahrîm, 66/10).

⁶⁰ "Nuh, oğulları, karısı, gelinleri tufandan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler." (Tevrat, Tekvin, 7/7).

⁶¹ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 498.

⁶² Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 238.

⁶³ Hâkânî-yi Şîrvânî, *a.g.e.*, C. I, s. 216.

⁶⁴ Yâhakkî, *a.g.e.*, s. 828.

⁶⁵ "Nuh 500 yıl yaşadıktan sonra Sam, Ham, Yafet adlı oğulları doğdu." (Tevrat, Tekvin, 5/32); "Gemiden çıkan Nuh'un oğulları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham Kenan'ın babasıydı." (9/18).

⁶⁶ "Nuh ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayarak, öyle dedi: Kenan'a lanet olsun, köleler kölesi olsun kardeşlerine." (Tevrat, Tekvin 9/24-25)

⁶⁷ Harman, *a.g.m.*, C. XXXIII, s. 225.

Şiirlerde Hz. Nuh'un Ham ve Sam adlı oğulları, gece ve gündüze teşbih edilmektedir:

ملک تو کشتی است چرخ نوح کهن سال   کش ز شب و روز حام و سام بر آمد

*Senin mülkün gemidir; felek ise yaşlı Nuh, onun gece ve gündüzünden Hâm ve Sâm ortaya çıktı.*⁶⁸

همچو دو فرزند نوح اند ای عجب   روز همچون سام و تیره شب چو حام

*Ne tuhaf ki Nuh'un iki evladı gibidirler; gündüz Sâm gibi, karanlık gece de Hâm gibidir.*⁶⁹

4. Hz. Nuh'un oğlu Sam'a öğüdü:

Hz. Nuh, vefatı yaklaştığı sırada oğlu Sam'a öğütler vermiş; kalbinde şirke ve kibire yer vermemesini söylemiştir:⁷⁰

بشنو پدرانه، ای پسر، بندی   آن پند که داد نوح سامش را

*Dinle ey oğul babaca bir öğüt, o öğüdü ki Nuh oğlu Sâm'a verdi.*⁷¹

5. Hz. Nuh'un oğlu Ham'a bedduası:

Hz. Nuh bir gün uyurken üstü açılmış; Ham oradan geçerken babasının üstünü örtmemiş ve babasına gülmüştür. Sam ise babasının üstünü örtmüştür. Uykudan uyandıığında durumu öğrenen Hz. Nuh, oğlu Sam'a dua; Ham'a ise beddua etmiştir ve yüzün kara olsun demiştir.⁷² Tevrat'ta ise Hz. Nuh'un şarap içip sarhoş olduğu ve çırılçıplak uzandığı esnada Ham'ın kardeşlerine gidip bu olayı anlattığı; ancak Sam ve Yafet'in (Yafes'in) babalarının üstünü örttüğü, daha sonra bu durumu öğrenen Hz. Nuh'un Sam'a ve Yafet'e dua ettiği; Kenan'a ise beddua ettiği söylenmektedir.⁷³

⁶⁸ Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. I, s. 143.

⁶⁹ Nâsır-ı Husrev, *Dîvân-ı Nâsır-ı Husrev*, nşr. Cihângîr-i Mansûr, Tahran 1375 hş., s. 344.

⁷⁰ Köksal, a.g.e., C. I, s. 105, 106.

⁷¹ Nâsır-ı Husrev, a.g.e., s. 72

⁷² Şemîsâ, a.g.e., s.669.

⁷³ "Nuh çiftiydi, ilk bağı o dikti. Şarap içip sarhoş oldu, çadırının içinde çırılçıplak uzandı. Kenan'ın babası olan Ham babasının çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp iki kardeşine anlattı. Sam'la Yafet bir giysi alıp omuzlarına attılar; geri geri yürüyerek çıplak babalarını örttüler. Babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirdiler. Nuh ayılınca küçük oğlumun ne yaptığını anlayarak, şöyle dedi: "Kenan'a lanet olsun, Köleler kölesi olsun kardeşlerine. Övgüler olsun Sam'ın Tanrısı RAB'be, Kenan Sam'a kul olsun. Tanrı Yafet'e bolluk versin, Sam'ın"

Hız. Nuh'un oğlu Ham'a beddua etmesi ve bunun neticesinde yüzünün siyah oluşuna da şiirlerde değinilmiş; Sam gündüz, Ham ise geceye benzetilmiştir:

حامی تو به نفرین پدرگشته سیه روی   تا حشر نگونساری از آرایش این رنگ

*Ey Hâm sen babanın bedduasıyla siyah yüzlü olmuşsun, bu rengin pislüğinden kıyamete kadar derbeder kalacaksın!*⁷⁴

همچو دو فرزند نوح اند ای عجب   روز همچون سام و تیره شب چو حام

*Ne tuhaf ki Nuh'un iki evladı gibidirler, gündüz Sâm gibi, karanlık gece de Hâm gibidir.*⁷⁵

6. Hız. Nuh'un münkir oğlu Kenan:

Hız. Nuh'un davetini oğlu Kenan kabul etmemiş ve münkirlerden olmuştur.⁷⁶ Kenan babasına inanmayarak gemiye binmemiş ve dağlara çıkmıştır. Ancak tufanda boğularak ölmüştür.⁷⁷ Kur'an'da Kenan'ın gemiye binmeyip, bođulduđu⁷⁸; Tevrat da ise Hız. Nuh'un bütün oğullarının (Sam, Yafes, Ham ve bir yerde Hız. Nuh'un oğlu, bir yerde torunu şeklinde geöen Kenan'ın) gemiye bindiği ifade edilmektedir.⁷⁹

Hız. Nuh'un münkir oğlu Kenan, şiirlerde sıkça kullanılmış; bu olayın anlatıldığı ayetlere telmihte bulunulmuş ya da iktibas yapılmıştır:

ز هول سیل عالم بر شده ایمن لب کشتی   روح نوح پیغمبر شده بی قوت دین کنعان

*Dünyadaki sel korkusundan geminin dışında güven kalmamış, Nuh peygamberin vahyinden azıksız kalmış Kenan'ın dini.*⁸⁰

çadırlarında yaşasın, Kenan Yafet'e kul olsun." (Tevrat, Tekvin, 9/20-27)

⁷⁴ Kâ'ânî-yi Şîrâzî, a.g.e., s. 505

⁷⁵ Nâsır-ı Husrev, a.g.e., s. 344.

⁷⁶ Dihhudâ, a.g.e., C. XLVIII, s. 848.

⁷⁷ Pala, a.g.e., s. 317.

⁷⁸ "Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nüh, ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna, "Yavrucuđum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma" diye seslendi. O, "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. (Nuh): "Bugün Allah'ın emrinden (azabından), merhamet sahibi Allah'tan başka koruyacak kimse yoktur" dedi. Aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu. (Kur'an-ı Kerim, Hûd, 47/42, 43).

⁷⁹ "Nuh, oğulları, karısı, gelinleri tufandan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler." (Tevrat, Tekvin 7/7).

⁸⁰ Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s. 229.

لیک اندر چشم کنعان موی رست   نوح و کشتی را بهشت و کوه جست

*Ama Kenan'ın gözünde kıl bitti de, Nuh ile gemiyi bırakıp, dağı aramaya koyuldu.*⁸¹

معصوم کی شوند ز توفان لفظ من   کز نوح عصمت الا فرزند و زن نیند

*Evladı ve karısı iffetli olmayan ismet sıfatlı Nuh'tan başkası benim lafzımın tufanından nasıl masum olur?*⁸²

همچو کنعان سوی هر کوهی مرو   از نبی لا عاصِمَ الْیَوْمَ شنو

*Kenan gibi her dağa yönelme! Kulak ver (Nuh) peygamberden “Lâ âsime'l-yevme (Bu gün bir koruyan yok)” sözüne.*⁸³

“Lâ âsime'l-yevme” ifadesi Kur'an-ı Kerim, 47 Hûd 43. ayetten iktibasır:

قَالَ سَأُوِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَجِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ.

O, “Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım” dedi. (Nuh): “Bugün Allah'ın emrinden (azabından), merhamet sahibi Allah'tan başka koruyacak kimse yoktur” dedi. Aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu. (Kur'an-ı Kerim, Hûd, 47/43)

نوح اگر بر جودی جودش نجستی التجا   همچو کنعان نامدی هرگز برون از بحر آب

*Nuh eğer onun cömertlik Cûdi'sine sığınmasaydı, Kenan gibi, asla denizden çıkamazdı.*⁸⁴

حاکم چو عشق باشد فرمان عقل مشنو   کشتی چو نوح سازد کنعان چه کار دارد

*Hâkim aşk olursa, aklın fermanını dinleme, gemiyi Nuh yapınca Kenan ne işe yarar?*⁸⁵

⁸¹ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 236.

⁸² Hâkânî-yi Şîrvânî, *a.g.e.*, C. I, s. 216.

⁸³ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 374.

⁸⁴ Kâ'ânî-yi Şîrâzî, *a.g.e.*, s. 78.

⁸⁵ Hâcû-yi Kirmânî, *a.g.e.*, s.627

C. Nuh'un kavmiyle ilgili kullanımlar:

1. Kavmin şirk koşması ve bunun neticesinde helak oluşu:

Hız. Nuh'un kavmi putperest bir kavimdi.⁸⁶ Bu yüzden helak edilen bu kavim Kur'an'da geçtiği üzere⁸⁷ Vedd, Süvâ, Yeğûs, Ye'ûk ve Nesr adlı putlara tapmaktaydı. Allah'a şirk koşan bu kavim aynı zamanda zalim, azgın ve fâsıkdı. Bu kavim batılı hakkın yerine koyan, manen kör bir kavimdi. Tüm bu kötü hasletleri ve Hız. Nuh'u yalanlamaları sebebiyle Allah tarafından tufanda boğulmuşlardır.⁸⁸ Kur'an'da Hız. Nuh'un kavminin tüm kötü hasletleri sebebiyle helak oluşları ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.⁸⁹

Klasik Fars şiirinde Hız. Nuh'un kavminin kötü özellikleri ve bunlar neticesinde boğularak cezalandırılmalarına değinilmiştir:

چون قوم نوح خشک نهالان بی برند   باد از تنور پیرزنی فتح بابشان

*Nuh'un kavmi meyvesiz kuru fidanlar gibidir, koca karı tandırından açılısın onların kapıları.*⁹⁰

جور کفر نوحیان و صبر نوح   نوح را شد صیقل مرات روح

*Nuh kavminin küfrünün cefası ve Nuh'un sabrı, Nuh'un ruh aynasına cila oldu.*⁹¹

نوح نهصد سال دعوت می نمود   دم به دم انکار قومش می فرود

*Nuh, dokuz yıl elli yıl davet etti de kavminin inkârı her an arttı.*⁹²

⁸⁶ Köksal, a.g.e., C. I, s. 87.

⁸⁷ "Şöyle dediler: 'Sakin ilâhlarınızı bırakmayın. Hele hele Vedd'i, Süvâ'ı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i hiç bırakmayın.'" (Kur'an-ı Kerim, Nûh 71/23)

⁸⁸ Dartma, a.g.e., s. 35-39.

⁸⁹ "Daha önce de Nuh'un kavmini helâk etmişti. Şüphesiz onlar daha zalim ve daha azgın kimselerdi." (Kur'an-ı Kerim, Necm, 53/52); "Bunlardan önce de Nuh kavmini helâk etmiştik. Çünkü onlar fâsık bir toplum idiler." (Zâriyât, 51/46); "Onlardan önce Nuh'un kavmi ve onlardan sonra gelen topluluklar da yalanlamıştı. Her ümmet kendi peygamberini yakalayıp cezalandırmaya azmetmişti. Hakkı yok etmek için batıl şeyler ileri sürerek tartışmışlardı. Bu yüzden onları kısıvrak yakaladım. Benim cezalandırmam nasılmış. (gördüler)!" (Kur'an-ı Kerim, Mümin, 40/5); "Derken kavmi onu yalanladı. Biz de onu ve gemide onunla beraber bulunanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Çünkü onlar (vicdanları hakka kapalı) kör bir kavim idiler." (Kur'an-ı Kerim, A'râf, 7/64).

⁹⁰ Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. I, s. 420.

⁹¹ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 232.

⁹² Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. VI, s. 4.

همه را جملگی به طوفان داد   وآن دگر قوم چون زبان بگشاد
زانکه کردند زو به جمله حذر   لاتذر گفت قوم را یکسر

Sonra kavim ağzını açınca, hepsini toptan tufana verdi.

“Lâ tezer (sağ bırakma)” kavimden hiç kimseyi dedi; çünkü hepsi ondan kaçındılar.⁹³

2. Gemiyle ilgili kullanımlar:

a. Nuh’un gemisi ve bu gemiye yüklenen anlamlar

Hız. Nuh asırlarca kavmini Allah’a inanmaya çağırarak; onlara nasihat etmiş; ancak tüm çabalarına karşın onlar Hız. Nuh’u alaya almış, cefa etmişlerdir. Bunun üzerine Hız. Nuh, kavmine beddua etmiş ve Allah’tan yeryüzünde inananlardan kimseyi sağ bırakmamasını istemiştir. Hız. Nuh’un duası kabul olmuş ve Kur’an’da⁹⁴ ve Tevrat’ta anlatıldığı üzere⁹⁵ Allah tarafından ona bir gemi yapması ve geminin içerisine de inananları ve her çeşit hayvandan birer çifti koyması vahyedilmiştir.⁹⁶

Klasik Fars şiirinde Hız. Nuh’un gemisi hemen hemen tüm şairlerce sıkça kullanılmıştır:

حافظ از دست مده دولت این کشتی نوح   ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

⁹³ Senâi-yi Gaznevî, *Hadîkatu’l-hakîkâ ve Şerî’atu’t-Tarîka*, s. 740-741.

⁹⁴ “Bunun üzerine Nuh’a, “Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre o gemiyi yap” diye vahyettik. Bizim emrimiz gelip de tandır kaynamaya başlayınca, (sular coşup taşıduğunda Nuh’a) dedik ki: “Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri aleyhinde daha önce hüküm verilmiş olanlardan başka aileni gemiye al ve zulmeden kimseler hakkında bana hiç yalvarma! Şüphesiz onlar suda boğulacaklardır.” (Kur’an-ı Kerim, Mûminûn 23/27), “Nuh’a vahyolundu ki: “Kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başka, artık hiç kimse iman etmeyecek. O hâlde, onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülmeye. Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.” (Kur’an-ı Kerim, Hûd 11/36-37).

⁹⁵ “Tanrı Nuh’a, “İnsanlığa son vereceğim” dedi, “Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzümü de yok edeceğim. Kendine gofer ağacından bir gemi yap. İçini dışını zifile, içeriye kamaralar yap. Gemiye şöyle yapacaksın: Uzunluğu üç yüz, genişliği elli, yüksekliği otuz arşın olacak. Pencere de yap, boyu yukarıya doğru bir arşını bulsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap. Sağ kalabilmeleri için her canlı türünden bir erkek, bir dişi olmak üzere birer çifti gemiye al. Çeşit çeşit kuşlar, hayvanlar, sürüngenler sağ kalmak için çiftler çiftler sana gelecekler. Yanına hem kendin, hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ileride yemek üzere depola.” (Tevrat, Tekvin 6/13-21); “RAB Nuh’a, “Bütün ailenle birlikte gemiye bin” dedi, “Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum. Yeryüzünde soyları tükenmesin diye, yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al.” (Tevrat, Tekvin 7/1-3).

⁹⁶ Pala, a.g.e., s. 317.

*Hafız, bu Nuh'un gemisinin devletini kaybetme! Yoksa olaylar tufanı seni harap eder.*⁹⁷

کشتی نوح از نظر من نجات یافت   نار خلیل سوخت هم از تاب آذرم

*Nuh'un gemisi benim bakışımla kurtuluş buldu, Halil'in ateşi de benim ateşimin hararetiyle yandı.*⁹⁸

رفیق رفت به الهام در سفینه نوح   ز هر غریق فرومانده من غریق ترم

*Dost ilhamla Nuh'un gemisine gitti, her yorgun boğulmuştan ben daha fazla boğulmuşum.*⁹⁹

Hz. Nuh'un gemisi adalet, huzura erme, kurtuluş, sığınak, vefa ve vuslat simgesi olarak görülmüştür.¹⁰⁰

بجز حمایتش از حادثات امان ندهد   که این چو کشتی نوحست و او چو طوفانست

*Ancak senin himayen olaylara aman verir; çünkü bu Nuh'un gemisi gibidir ve o tufan gibidir.*¹⁰¹

طوفان بلا از چپ و از راست بر آمد   در بادیه گریزید که آن کشتی نوحست

*Bela tufanı sağdan ve soldan geldi, şaraba koşun; çünkü o Nuh'un gemisidir.*¹⁰²

آن جا که محیط عشق توفان خیز است   گهواره اطفال بود کشتی نوح

*Aşk muhيتينin tufan kaldırdığı ortamda, çocukların beşiği Nuh'un gemisi olur.*¹⁰³

چون موج ستم فوج کشد کشتی نوحست   چون گرد بلا نشر کند ابر مطیرست

*Zulüm dalgası arka arkaya gelince, Nuh'un gemisidir, bela tozu kalkınca yağmur bulutudur.*¹⁰⁴

ای روی تو روز و وصل تو کشتی نوح   انصاف بده بی تو به سر بتوان برد؟

⁹⁷ Hâfız-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî*, nşr. Muhammed-i Kazvînî, Kâsım-ı Ğanî, Tahran 1384 hş., s. 26.

⁹⁸ Fahrüddîn-i Irâkî, *Mecmu'a-i Âsâr-i Fahrüddîn-i Irâkî*, tsh. Nesrîn-i Muhteşem, Tahran 1372 hş., s. 308.

⁹⁹ Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s. 203.

¹⁰⁰ Yâhakkî, *a.g.e.*, s. 829.

¹⁰¹ Enverî, *a.g.e.*, s. 351.

¹⁰² Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s. 372.

¹⁰³ 'Urfî-yi Şîrâzî, *Kulliyât-ı 'Urfî-yi Şîrâzî*, tsh. Muhammed Velîyyü'lhak-ı Ensârî, Tahran 1378 hş., C. III, s. 34.

¹⁰⁴ Enverî, *a.g.e.*, s. 45.

*Ey senin yüzün gündüz ve vuslatın ise Nuh'un gemisidir, insaf et, sensiz yaşayabilir mi?*¹⁰⁵

شاه عادل چو کشتی نوحست   که ازو امن و راحت روحست

*Adil hükümdar Nuh'un gemisi gibidir, emniyet ve ruhun huzuru ondandır.*¹⁰⁶

فیض او در صفا سکینه روح   فضل او در وفا سفینه نوح

*Onun feyzi sefada ruhun huzurudur, onun fazileti vefada Nuh'un gemisidir.*¹⁰⁷

b. Hz. Nuh'un gemi yapımı:

Kur'an'da anlatıldığı üzere¹⁰⁸ Hz. Nuh, Allah tarafından kendisine gelen vahiy üzere inananlarla birlikte gemiyi yapmaya başlamış; kavmi ise gemi yapıyor diye onunla alay etmişlerdir.¹⁰⁹

Hz. Nuh'un karada gemi yapması ve kavminin onunla alay etmesi olayı şiirlerde işlenen konulardandır:

نوح اندر بادیه کشتی بساخت   صد مثلگو از پی تسخیر بناخت
در بیابانی که چاه آب نیست   می کند کشتی چه نادان و ابله‌یست
آن یکی می گفت ای کشتی بتاز   و آن یکی می گفت پرش هم بساز
او همی گفت این به فرمان خداست   این بچربکها نخواهد گشت کاست

Nuh, çölde gemi yaptı, yüz darbimesel söyleyen alay etmek için koşuşturdu.

Su kuyusu olmayan çölde gemi yapıyor, ne cahil ve ne bilgisizdir.

O biri "ey gemi koş" diyordu, bir diğeri "ona kanat da yap" diyordu.

*O ise, "bu Allah'ın emriyledir", bu alaylarla eksilmeyecek" diyordu.*¹¹⁰

c. Gemiye Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın na'şlarının konması:

Hz. Nuh'a Allah tarafından, gemiye inananları, her çeşit hayvandan bir çifti ve Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın na'şlarını da koyması buyrulmuştur.¹¹¹ Klasik Fars

¹⁰⁵ Enverî, a.g.e., s. 598.

¹⁰⁶ Senâî-yi Gaznevi, *Hadîkatu'l-hakîkâ ve Şerî'atu't-Tarîka*, s. 556.

¹⁰⁷ Senâî-yi Gaznevi, *Hadîkatu'l-hakîkâ ve Şerî'atu't-Tarîka*, s. 296.

¹⁰⁸ "(Nüh) gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelenler her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: "Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz. Artık, geldiği kimseyi rezil eden azabın kime geleceğini, kimin üzerine sürekli bir azabın ineceğini ileride anlayacaksınız." (Kur'an-ı Kerim, Hûd, 11/38, 39).

¹⁰⁹ Yıldırım, a.g.e., s. 554.

¹¹⁰ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. III, s. 310.

¹¹¹ Şemîsâ, a.g.e., s. 665.

şiiirinde bu olaya “Nuh’un gemisinde bir toprak yani Hz. Âdem ile Hz. Havva’nın naaşlarının bulunduğu” söylenerek yer verilmiştir:

یار مردان خدا باش که در کشتی نوح   هست خاکی که به آبی نخرد طوفان را

*Allah erlerine arkadaş ol; çünkü Nuh’un gemisinde öyle bir toprak var ki, tufanı sudan bile saymaz.*¹¹²

d. Şeytanın gemiye binışı:

Rivayet edildiği üzere Hz. Nuh, eşiği gemiye bindirirken şeytan, eşiğin kuyruğuna asılmıştır. Şeytan kuyruğuna asıldığı için eşiğin ayağı yerden kalkmamış; Hz. Nuh eşiği gemiye sokmak için yanlışlıkla “Şeytan yanında olsa da gir” demiş ve bunun üzerine şeytan da gemiye binmiştir.¹¹³ Şiiirde bu olaya şöyle yer verilmiştir:

چهل شیاروز ابلیس بد به نوح نبی   بدان سفینه بر آب اندرونش مقام

*Kırk gün iblis, Nuh peygamberle, o sudaki geminin içinde birlikte kaldı.*¹¹⁴

e. Geminin Cûdî dağına oturması:

Tufan Allah’ın emriyle son bulduktan sonra gemi Cûdî dağı üzerine oturmuştur.¹¹⁵ Kur’an’da tufanın son buluşu ve geminin Cûdî dağı üzerine¹¹⁶; Tevrat’ta ise Ararat dağına oturduğu ifade edilmektedir.¹¹⁷

Hz. Nuh’un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî dağına, Fars şiiirinde değinilmiştir:

ز طوفان فناام و اخریدی   که هم نوحی و هم کشتی جودی

*Yokluk tufanından sen satın aldın beni; sen hem Nuh’sun hem de Cudi dağındaki (Nuh’un) gemisisin.*¹¹⁸

¹¹² Hâfız-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî*, tsh. Seyyid ‘Alî-yi Muhammed, s. 137.

¹¹³ Aydemir, *a.g.e.*, s. 48.

¹¹⁴ Sûzenî-yi Semerkandî, *Hakîm Sûzenî-yi Semerkandî “ve Dîvân’ı”*, nşr. Nâsiruddîn Şâh-ı Huseynî, Tahran 1344 hş., s. 175.

¹¹⁵ Dihhudâ, *a.g.e.*, C. XLVIII, s. 848.

¹¹⁶ “Ey yeryüzü! Yut suyunu. Ey gök! Tut suyunu” denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi de Cûdî’ye oturdu ve “Zalimler topluluğu, Allah’ın rahmetinden uzak olsun!” denildi.” (Kur’an-ı Kerim, Hûd, 11/44).

¹¹⁷ “Sonra Tanrı Nuh’u ve gemideki evcil ve yabani hayvanları anımsadı. Yeryüzünde bir rüzgâr estirdi, sular alçalmaya başladı. Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi. Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı. Gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağlarına oturdu.” (Tevrat, Tekvin 8/1-5).

¹¹⁸ Mevlânâ, *Külliyât-ı Şems-i Tebrîzî*, C. II, s. 978.

نوح اگر بر جودی جودش نجستی التجا همچو کنعان نامدی هرگز بیرون از بحر آب

*Nuh eğer onun cömertlik Cûdî'sine sığınmasaydı, Kenan gibi asla denizden çıkamazdı.*¹¹⁹

3. Tufan ile ilgili kullanımlar:

a. Nuh Tufanı:

Hız. Nuh'un kavminden ona inananlar gemiye binmiş, ancak ona Hız. Nuh'a inanmayan oğlu Kenan ve karısı Vâhile müşriklerle birlikte gemiye binmemiştir. Allah tarafından göklerden sular boşalmış; yerden de bir koca karı tandırından sular kaynamış ve her taraf sular altında kalmıştır. Gemide bulunanlar dışındakiler boğularak ölmüştür.¹²⁰ Fars şiirinde Nuh tufanı mazmunu çokça kullanılmış; genellikle aşışın gözyaşı ve kanlı gönlü tufana teşbih edilmiştir:

نور تو صحرا گرفت و اشک من دریا نمود موسی آتش باز دید و نوح طوفان تازه کرد

*Senin nurun ovayı kapladı ve benim gözyaşım deniz ortaya çıkardı, Musa ateşi tekrar gördü ve Nuh tufanı yeniledi.*¹²¹

از آب دیده صد ره طوفان نوح دیدم وز لوح سینه نقشت هرگز نگشت زایل

*Gözyaşımın yüzlerce Nuh tufanı gördüm ve gönül levhamdan senin nakşın asla yok olmadı.*¹²²

سرشک من که ز طوفان نوح دست برد ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

*Nuh tufanını bastıran gözyaşım, gönül levhamdan senin sevgi nakşını silemedi.*¹²³

می جوشد از درون دلم چشمه چشمه خون توفان نوح را دگر ایام تازه شد

*Gönlümün içinden kan taşar pınar gibi, ertesi gün Nuh tufanı tazelenir.*¹²⁴

¹¹⁹ Kâ'ânî-yi Şîrâzî, a.g.e., s. 78.

¹²⁰ Dihhudâ, a.g.e., C. XLVIII, s. 848.

¹²¹ Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. II, s. 844.

¹²² Hâfiz-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfiz-ı Şîrâzî*, nşr. Muhammed-i Kazvîni, Kâsım-ı Ğanî, s. 218.

¹²³ Hâfiz-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfiz-ı Şîrâzî*, nşr. Muhammed-i Kazvîni, Kâsım-ı Ğanî, s. 31.

¹²⁴ 'Urfî-yi Şîrâzî, a.g.e., C. I, s. 601.

b. Tufanın Cuma günü meydana gelmesi:

Nuh tufanı Cuma günü başlamıştır.¹²⁵ Şairler tufanın Cuma günü başladığına dikkat çekmişlerdir:

حج ما آدینه و ما غرق طوفان کرم   خود به عهد نوح هم آدینه طوفان دیده‌اند

*Bizim haccımız Cuma'dır ve biz kerem tufanında boğulmuşuz, bizzat Nuh'un zamanında da Cuma günü tufan görmüşlerdir.*¹²⁶

آدینه بود صاعقه مرگ او بلی   طوفان نوح نیز هم آدینه بوده بود

*Onun ölümü (ne sebep olan) yıldırım Cuma günüydü evet, Nuh'un tufanı da Cuma günü olmuştu.*¹²⁷

c. Tufanın bir kocakarı tandırından başlaması:

Hz. Âdem, cennetten yeryüzüne gönderildiği zaman Cebrail, ona çeşitli tarım aletleri ve tandır yapmasını öğretmiştir. Hz. Nuh zamanına değin gelen bu tandır kimilerine göre Kûfe'de yaşlı bir kadının evinde bulunmaktaydı; Nuh tufanı da bu tandırda suyun kaynamasıyla meydana gelmişti. Fars edebiyatında bu tandır "tennûr-i pîrzen (koca karı tandırı) diye adlandırılmıştır.¹²⁸ Kur'an'da da tufanın tandırdan başladığı anlatılmaktadır.¹²⁹ Nuh tufanının başladığı tennûr-i pîrzen mazmunu çokça kullanılmıştır:

ز نف تیغ تو طوفان خون شود جاری   بدان مثابه که طوفان نوح از تنور

*Nuh tufanının tandırdan (akması) gibi, senin kılıcının sıcaklığından kan tufanı akar.*¹³⁰

نقاب بند ز طوفان به چهره عالم   به استغاثه نوح از تنور چشمه گشا

*Âlemin çehresine tufandan peçe ört, Nuh'un yakarışıyla tandırdan pınar aç.*¹³¹

چون قوم نوح خشک نهالان بی برند   باد از تنور پیرزنی فتح بابشان

¹²⁵ Şemîsâ, a.g.e., s.664.

¹²⁶ Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. I, s. 173.

¹²⁷ Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. II, s. 1176.

¹²⁸ Yâhakkî, a.g.e., s.256, 257.

¹²⁹ "Nihayet emrimiz gelip, tandır kaynamaya başlayınca (sular coşup taşınca) Nuh'a dedik ki: "Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki ailen ile iman edenleri ona yükle." Ama onunla beraber sadece pek az kimse iman etmişti." (Kur'an-ı Kerim, Hûd, 11/40).

¹³⁰ Kâ'ânî-yi Şîrâzî, a.g.e., s. 453.

¹³¹ Muhteşem-i Kâşânî, Dîvân-i Muhteşem-i Kâşânî, tsh. Mihr 'Alî-yi Gurgânî, Tahran 1373 hş., s. 127.

*Nuh'un kavmi meyvesiz kuru fidanlar gibidir, koca karı tandırından açılınsın onların kapıları.*¹³²

چو دریای عتاب تو بجوشد   برآید موج طوفان از تنوری

*Senin azarlama denizin çoşunca, tandırdan tufan dalgaları ortaya çıkar.*¹³³

d. Tufandan sadece Hz. Nuh'a inanan ve onunla beraber gemiye binenlerin emniyette oluşu:

Nuh tufanından yeryüzünde Hz. Nuh ve ona inanıp gemiye binenler dışında hiç kimse kurtulamamıştır.¹³⁴ Bu olaya birçok telmih yapılmıştır:

کوهها را هست زین طوفان فضوح   کو امانی جز که در کشتی نوح

*Dağlar bile bu tufanla rüsva olduktan sonra, Nuh'un gemisinden başka neredede kurtuluş var?*¹³⁵

بحر پر کشتیست لیکن جمله در گرداب خوف   بی سفینه نوح نتوان چشم معبر داشتن

*Deniz gemi doludur, ancak hepsi korku girdabındadır, Nuh'un gemisi olmadan geçmek beklenemez.*¹³⁶

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند   چون تورانوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور

*Ey gönül; fena seli varlık temelini kökünden sökerse, senin kaptanın Nuh oldukça korkma!*¹³⁷

طوفان اشک من عالم خراب کرد   تو سالمی مگر نوح پیمبری

*Gözyaşı tufanım dünyayı harap etti, sen sapaşağlamsın, yoksa Nuh peygamber misin?*¹³⁸

طوفان بلا از چپ و از راست بر آمد   در باده گریزید که آن کشتی نوحست

*Bela tufanı sağdan ve soldan geldi, şaraba koşun; çünkü o Nuh'un gemisidir.*¹³⁹

¹³² Hâkânî-yi Şîrvânî, a.g.e., C. I, s. 420.

¹³³ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Külliyyât-ı Şems-i Tebrîzî*, C. II, s. 984.

¹³⁴ Köksal, a.g.e., C. I, s. 100.

¹³⁵ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî-yi Ma'nevî*, C. V, s. 314.

¹³⁶ Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s. 245.

¹³⁷ Hâfîz-ı Şîrâzî, *Dîvân-ı Hâfîz-ı Şîrâzî*, nşr. Muhammed-i Kazvîni, Kâsım-ı Ğanî, s. 183.

¹³⁸ Kâ'ânî-yi Şîrâzî, a.g.e., s. 781.

¹³⁹ Senâî-yi Gaznevî, *Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî*, s. 372.

e. Nuh'un tufanın bitip bitmediğini anlamak için güvercini görevlendir- mesi:

Hız. Nuh, tufanın sona erip ermediğini anlamak için önce bir kargayı göndermiş; ancak karga leşleri görünce Nuh'un emrini unutmıştır.¹⁴⁰ Daha sonra bir güvercin göndermiş ve güvercin gagasında yeşil bir zeytin dalıyla geri dönmüştür.¹⁴¹ Hız. Nuh da tufanın sona erdiğini anlamıştır. Tevrat'ta da Hız. Nuh'un önce bir kuzgun, ardından güvercini gönderdiği ve onunda gagasında bir zeytin dalıyla geldiği ifade edilmektedir.¹⁴² Hız. Nuh'un ulağı diye adlandırılan güvercin, Hız. Nuh ile beraber kullanılan mazmunlardan sayılır. Attâr bir beytinde Hız. Nuh ve güvercinine işaret etmiştir:¹⁴³

به عشق بلبل مست و غم كبوتر نوح به حدس هدهد بلقیس و عزت عنقا

Mest bülbülün aşkıyla ve Nuh'un güvercininin gamıyla, Belkıs'ın Hüdhüd'ünün sezgisıyla ve Anka'nın izzetiyle...

Sonuç

Kuran'da ve Tevrat'ta çokça yer verilen Hız. Nuh, İdris'ten sonra peygamber olmuştur. Babasının adı Lemek'tir. Tufan sebebiyle Hız. Âdem'den sonra insanlığın "ikinci babası" olarak adlandırılmıştır. Hız. Nuh, Allah'a şirk koşan kavmini doğru yola davet için gönderilmiştir. Asırlarca sabırla kavmini Allah'a iman etmeye çağırması; ancak kavmi ona inanmamış; hatta kötü davranmış ve Hız. Nuh'u yalanlamıştır.

Kavminin yaptıkları karşısında çaresiz kalan Hız. Nuh, onları helak etmesi için Allah'a dua etmiştir. Bunun üzerine Allah, ona bir gemi yapmasını ve içine her hayvandan ikişer çifti ve inananları bindirmesini; tufan çıktığında gemide bulunanlar dışındaki müşriklerin boğulacağını vahy etmiştir. Hız. Nuh da kendisine inananlarla birlikte gemiyi yapmaya başlamıştır. Gemi yapımı bitince kendisine inananlarla birlikte gemiye binmiş; ancak oğlu Kenan ve eşi Vâhile ona inanma-

¹⁴⁰ Yâhakkî, a.g.e., s. 829.

¹⁴¹ Robert Graves-Raphael Patai, **İbrani Mitleri**, çev. Uğur Akpur, İstanbul 2009, s. 168.

¹⁴² "Kırk gün sonra Nuh yapmış olduğu geminin penceresini açtı. Kuzgunu dışarı gönderdi. Kuzgun sular kuruyuncaya kadar dönmedi, uçup durdu. Bunun üzerine Nuh suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini gönderdi. Güvercin konacak bir yer bulamadı, çünkü her yer suyla kaplıydı. Gemiye, Nuh'un yanına döndü. Nuh uzanıp güvercini tuttu ve gemiye, yanına aldı. Yedi gün daha bekledi, sonra güvercini yine dışarı saldı. Güvercin gagasında yeni kopmuş bir zeytin yaprağıyla akşamleyin geri döndü. O zaman Nuh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı." (Tevrat, Tekvin 8/6-11).

¹⁴³ Şemîsâ, a.g.e., s.525.

miş ve gemiye binmemişlerdir. Allah'ın emri üzerine gökten yağmurlar yağdığında, yerden ise bir koca karı tandırından sular fişkırdığında Hz. Nuh ile birlikte gemiye binenler dışındakiler boğularak helak olmuşlardır. Tufan sona erdiğinde gemi Allah'ın emriyle Cûdî dağının üzerine oturtulmuştur.

Hz. Nuh, tufanın sona erdiğini anlamak için ilkin bir kargayı görevlendirmiş; ancak o görevini yerine getirmeyince, güvercini göndermiştir. Güvercin gagasında bir zeytin dalıyla geri dönünce, Hz. Nuh tufanın sona erdiğini anlamıştır. Hz. Nuh ve beraberindekiler gemiden inmişlerdir. Hz. Nuh ve ona inananların gemiden indiği aşure günü herkes oruç tutup Allah'a şükretmiştir. Hz. Nuh gemiden indiği yere bir mescit inşa etmiştir. Tufandan sonra insanlar Tevrat'ta da geçtiği gibi Hz. Nuh'un Ham, Sam ve Yafes (Yafet) adlı oğullarından türemişlerdir.

Fars edebiyatında bilhassa Klasik Fars şiirinde Hz. Nuh gerek şahsi özelliklerine gerek Nuh'un gemisine gerekse Nuh tufanına teşbih ve telmih yapılarak ve bu kıssanın geçtiği ayetlere iktibasta bulunularak çeşitli şekillerde kullanılmıştır.

Fars şiirinde Hz. Nuh'un, Hz. İdris'ten sonra peygamber olması, dokuz yüz elli yıl süren ömrü, insanları gece gündüz açık ve gizli olarak doğru yola davet etmesi, sabrı, duası ve marangozluğu gibi şahsi özellikleri yanında Hz. Nuh'un babası, eşi ve çocuklarına gibi aile bireylerine ve kavminin putperestliğine de sıkça kullanılmıştır.

Kur'an'da ve Tevrat'ta da bildirildiği üzere dokuz yüz elli yıl yaşayan Hz. Nuh'un ömrüne şairlerce birçok telmih yapılmış; Hz. Nuh'un ömrü Fars şiirinde uzun yaşamın sembolü olarak omr-i Nuh teriminin doğmasına ve kullanılmasına neden olmuştur.

Fars şairleri tarafından Nuh'un gemisi, gemi yapımı, gemiye Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın na'şlarının konması, şeytanın gemiye binişi ve geminin Cûdî dağına oturması gibi gemi ile ilgili kavramlar; ayrıca Nuh tufanı, tufanın Cuma günü meydana gelmesi, tufanın bir kocakarı tandırından başlaması, tufandan sadece Hz. Nuh'a inanan ve onunla birlikte gemiye binenlerin güvende oluşu ve Hz. Nuh'un tufanın sona erip ermediğini anlamak için bir güvercini görevlendirmesi gibi tufanla alakalı kavramlar da şiirde fazlaca yer almıştır. Bilhassa Nuh'un gemisi Fars şiirinde huzura erme, kurtuluş ve sığınak simgesi olarak kullanılmıştır. Klasik Fars şiirinde Hz. Nuh'la ilgili kullanımlar şöyle sınıflandırılabilir:

Hz. Nuh'la ilgili kullanımlar:

A. Hz. Nuh'un şahsına ait özellikler: Hz. İdris'ten sonra peygamber olarak gelişi, Hz. Nuh'un ömrü, insanları gece gündüz açık ve gizli olarak doğru yola davet edişi, Hz. Nuh'un sabrı, Hz. Nuh'un duası, marangozluğu.

B. Hz. Nuh'un ailesiyle ilgili kullanımlar: Hz. Nuh'un babası Lemek, Hz. Nuh'un münkir eşi Vâhile, Hz. Nuh'un Sam ve Ham adlı oğulları, Hz. Nuh'un oğlu Sam'a öğüdü, Hz. Nuh'un oğlu Ham'a bedduası, Hz. Nuh'un münkir oğlu Kenan.

C. Hz. Nuh'un kavmiyle ilgili kullanımlar: Kavmin şirk koşması ve bunun neticesinde helak oluşu.

2- Gemiyle ilgili kullanımlar: Nuh'un gemisi ve bu gemiye yüklenen anlamlar, Hz. Nuh'un gemiyi yapması, gemiye Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın na'şlarının konması, şeytanın gemiye binışı, geminin Cûdî dağına oturması.

3- Tufan ile ilgili kullanımlar: Nuh tufanı, tufanın Cuma günü meydana gelmesi, tufanın bir koca karı tandırından başlaması, tufandan sadece Hz. Nuh'a inanan ve onunla beraber gemiye binenlerin emniyette oluşu, Hz. Nuh'un tufanın bitip bitmediğini anlamak için güvercini görevlendirmesi.

SUMMARY**H.H. NOAH IN CLASSICAL PERSIAN POETRY****Yasemin YAYLALI***

His holiness (H.h.) Noah, who is mentioned in holy Koran and Torah several times, became prophet after Prophet Idris. His father's name is Lamech. Because of the flood, he is known as the second father of humanity after Adam. H.h. Noah was sent to invite his people to the right way. He invited his people for ages with a great patience, however, his people did not believe in him; furthermore they impugned him.

H.h. Noah, desperately, prayed Allah to perish his people. Thus, Allah inspired him to build an Ark and to staff it with two couples from all creatures and his believers; as all faithless people would be drowned when the flood began. H.h. Noah started to build the ark with his believers. When he finished it, he and his all believers boarded but his son, Kenan, and his wife Vahile refused to board as they did not believe in his message. When heavy rains started and water flushed from a witch's streams, all creatures were drowned apart from those who boarded with Noah. At the end of the flood, the ark landed on the top of Mount Judi with the will of Allah.

Noah, firstly, charged a crow to find out whether the flood finished but it could not success this task so he charged a pigeon for his task. When this pigeon returned with an olive branch in its beak, he understood that the flood stopped. Then they got off the ship. On that day, everybody gave thanks to Allah and they all fasted. As it was also mentioned in Torah, after the flood, human beings bred from three sons of Noah: Shem, Ham and Japheth. In Persian literature, especially in classical Persian poetry, Noah was used in terms of his personal characteristics, similes and references with his ark or the flood by giving excerpts of related verses from Koran.

In Persian poetry, Noah's father, his wife and his sons and his people's heathenism were also mentioned as well as other topics such as his sequence of prophecy after Idris, his life which exceeded nine hundred and fifty years, his

---

* Assist. Prof. Dr., Atatürk University, Faculty of Letters, Department of Persian Language and Literature (yasemin_yaylali@hotmail.com).

implicit and explicit invitation to the way of Allah during day and night, his patience, his prayer and his job that he was carpenter. As was stated in Koran and Torah, the fact that Noah's life lasted for nine hundred and fifty years was quoted by many poets. His long life gave the birth to the term 'life of Noah' which is used in Persian poetry as a simile for long life.

Some concepts like Noah's ark, the construction of the ark, placement of Adam's and Eva's corpses in the ark, satan who got on the ark, ark's landing on the top of Mount Judi and some facts for example the day on which the flood started was friday, the flood started by a witch, only Noah and his believers saved from the flood, Noah's charging a pigeon in order to understand the end of the flood were all used in Persian poetry. Especially Noah's ark was used as a symbol of peace, shelter and salvation. The usages related to Noah in Classical Persian Literature can be classified as follow:

1-Usages related to Noah:

A. Usages related to Noah's personality: His sequence of prophecy after Idris, his life, his implicit and explicit invitation to the way of Allah during day and night, his patience, his prayer and his job that he was a carpenter.

B. Usages related to Noah's Family: His father Lamech, his unbeliever wife Vahile, his sons Shem and Ham, his advices to his son Shem, his malediction to his son Ham, his unbeliever son Kenan.

C. Usages related to Noah's People: Being unbeliever thus being perished.

2- Usages related to Noah's Ark: the ark and the similes related to the ark, the construction of the ark, placement of Adam's and Eva's corpses in the ark, satan who got on the ark, ark's landing on the top of Mount Judi.

3- Usages related to the Flood: The flood, the day on which the flood started was Friday, the flood started by a witch, only Noah and his believers saved from the flood, Noah's charging a pigeon in order to understand the end of the flood.

KAYNAKÇA

- Abdullah Aydemir, **İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler**, Ankara 1992.
- ‘Alî Ekber Dihhudâ, **Lugatnâme I-L**, Tahran 1337 hş.
- Attâr-i Nişâbûrî, **İlahînâme** (tsh. Muhammed Rızâ Şefî‘î-yi Kedkenî), Tahran 1387 hş.
- Attâr-i Nişâbûrî, **Mantıku’t-tayr** (tsh. Muhammed Rızâ Şefî‘î-yi Kedkenî), Tahran 1388 hş.
- Bahattin Dartma, **Nuh Tufanı**, İstanbul 2005.
- Ekrem Sarıkçıoğlu, **Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi**, Isparta 2011.
- Enverî, **Dîvân-ı Enverî** (nşr. Sa‘îd-i Nefisî), Tahran 1337 hş.
- Fahrüddîn-i Irâkî, **Mecmu‘a-i Âsâr-i Fahrüddîn-i Irâkî** (tsh. Nesrîn-i Muh-teşem), Tahran 1372 hş.
- Hâcû-yi Kirmânî, **Dîvân-ı Kâmil-i Hâcû-yi Kirmânî** (nşr. Sa‘îd-i Kâne‘î), Tahran 1374 hş.
- Hâfız-ı Şîrâzî, **Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî** (tsh. Seyyid ‘Alî-yi Muhammed), Tah-ran 1372 hş.
- Hâfız-ı Şîrâzî, **Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî** (nşr. Muhammed-i Kazvînî, Kâsım-ı Ğanî), Tahran 1384 hş.
- Hâkânî-yi Şîrvânî, **Dîvân-ı Hâkânî-yi Şîrvânî I-II** (nşr. Mîr Celâluddîn-i Kezzâzî), Tahran 1375 hş.
- İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul 2000.
- Kâ‘ânî-yi Şîrâzî, **Dîvân-ı Hakîm Kâ‘ânî-yi Şîrâzî** (tsh. Emîr Sâni‘î “Hânsârî”), Tahran 1380 hş.
- M. Asım Köksal, **Peygamberler Tarihi I-II**, İstanbul 2005.
- Menûçihri-yi Dâmgânî, **Dîvân-ı Menûçihri-yi Dâmgânî** (tsh. Muhammed-i Debîrsiyâkî), Tahran 1375 hş.
- Mes‘ûd-i Sa‘d-i Selmân, **Dîvân-ı Mes‘ûd-i Sa‘d-i Selmân** (tsh. Muhammed Veliyyü’lhak-ı Ensârî), Tahran 1339 hş.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, **Mesnevî-yi Ma‘nevî I-VI** (tsh. R. A. Nichol-sun), Tahran 1381 hş.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, **Külliyât-ı Şems-i Tebrîzî I-II** (tsh. Nizâmud-dîn-i Nûrî), Tahran 1388 hş.

Muhteşem-i Kâşânî, **Dîvân-ı Muhteşem-i Kâşânî** (tsh. Mihr ‘Alî-yi Gurgânî), Tahran 1373 hş.

Nâsır-ı Husrev, **Dîvân-ı Nâsır-ı Husrev** (nşr. Cihângîr-i Mansûr), Tahran 1375 hş.

Nimet Yıldırım, **Fars Mitolojisi Sözlüğü**, İstanbul 2008.

Nûruddîn ‘Abdurrahmân b. Ahmed Câmî, **Mesnevî-yi Heft Evreng** (tsh. Murtażâ Muderris-i Gîlânî), Tahran 1386 hş., s. 598.

Ömer Faruk Harman, “Nûh”, **DİA**, İstanbul 2007, C. XXXIII, s. 224-227.

Robert Graves-Raphael Patai, **İbrani Mitleri** (çev. Uğur Akpur), İstanbul 2009.

Senâî-yi Gaznevî, **Dîvân-ı Hakîm Senâî-yi Gaznevî** (tsh. Pervîz-i Bâbâyî), Tahran 1375 hş.

Senâî-yi Gaznevî, **Hadîkatu’l-hakîkâ ve Şerî’atu’t-Tarîka** (tsh. Muhammed Takî Muderris-i Razevî), Tahran 1387 hş.

Sûzenî-yi Semerkandî, **Hakîm Sûzenî-yi Semerkandî “ve Dîvân’ı”** (nşr. Nâsıruddîn Şâh-ı Huseynî), Tahran 1344 hş.

Şemîsâ, Sîrûs, **Ferheng-i Telmîhât**, Tahran 1386 hş.

‘Urfî-yi Şîrâzî, **Külliyât-ı ‘Urfî-yi Şîrâzî I-III** (tsh. Muhammed Veliyyü’l-hak-ı Ensârî), Tahran 1378 hş.

Yâhakkî, Muhammed Ca‘fer, **Ferheng-i Esâtîr ve Dâstân-i Vârehâ der Edebiyyât-i Fârsî**, Tahran 1386 hş.